

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ – ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1

- Απαραίτητα συστατικά στοιχεία για την ύπαρξη κράτους είναι ο λαός, το έδαφος και η άσκηση αυθυπόστατης πολιτικής εξουσίας.
- Ο λαός αποτελείται από τους υπαγόμενους στην εξουσία ενός κράτους, πολίτες και απλούς κατοίκους που κατοικούν μόνιμα σε αυτό. Το μέγεθος του πληθυσμού είναι αδιάφορο, το ίδιο και η ύπαρξη ομοιογένειας.
- Το έδαφος αποτελείται από:
 - ▣ Τη χερσαία εδαφική περιοχή (ηπειρωτική και νησιωτική).
 - ▣ Τα εσωτερικά ύδατα και τα χωρικά ύδατα (αιγιαλίτιδα ζώνη).
 - ▣ Τον υπερκείμενο του χερσαίου και θαλασσίου εδάφους εθνικό εναέριο χώρο.
 - ▣ Το υπέδαφος του χερσαίου και θαλασσίου εδάφους.
 - ▣ Δεν συνιστούν επομένως έδαφος με την παραπάνω έννοια οι περιοχές όπου το κράτος ασκεί ειδικές λειτουργικές αρμοδιότητες έρευνας και οικονομικής εκμετάλλευσης, ήτοι η υφαλοκρηπίδα και η αποκλειστική οικονομική ζώνη.
- Αυθύπαρκτη πολιτική εξουσία: Ως τέτοια νοείται η μη υποκείμενη στην κυβέρνηση άλλου κράτους. Η μορφή του πολιτεύματος είναι ωστόσο αδιάφορη.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

2

- Ως εδαφική (κρατική) κυριαρχία νοείται το σύνολο των αρμοδιοτήτων που το κράτος ασκεί εντός της εδαφικής του επικράτειας.
 - Συνιστά έκφραση της άρνησης του κράτους να αποδεχθεί την άσκηση της οποιασδήποτε αρμοδιότητας από κάποιο άλλο κράτος εντός της εδάφους του (ΔΔΧ Υπόθεση Στενού Κέρκυρας).
 - Συνδέεται μεταξύ άλλων με την κυριαρχία του κράτους επί των πλουτοπαραγωγικών του πόρων και με την αποκλειστικότητα στην εκμετάλλευση των πόρων αυτών.
- Η εδαφική ακεραιότητα προκύπτει από την εδαφική κυριαρχία και απαγορεύει τη μεταβολή της εδαφικής επικράτειας οποιουδήποτε κράτους με τη χρήση βίας
- Άρθρο 2 παρ. 4 του Χάρτη Ηνωμένων Εθνών: *«Όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους Σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών».*
- Ψήφισμα 2625/1970 Γενικής Συνέλευσης Ηνωμένων Εθνών: Απαγορεύεται η αναγνώριση εδαφών τα οποία έχουν κτηθεί με την απειλή και τη χρήση βίας.
- Ο σεβασμός τόσο της εδαφικής κυριαρχίας όσο και της εδαφικής ακεραιότητας συνιστά θεμελιώδη βάση των διεθνών σχέσεων (ΔΔΧ Υπόθεση Στενού Κέρκυρας).

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ

3

- Ένα κράτος μπορεί ωστόσο να εισάγει εθελουσίως περιορισμούς στην άσκηση της εθνικής του κυριαρχίας.
- **Άρθρο 28 παρ. 2 Συντάγματος:** *«Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών».*
- **Άρθρο 28 παρ. 3 Συντάγματος:** *«Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας».*

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

4

- Η αρχή αυτή ανέκυψε αρχικά στο πλαίσιο της αποαποικιοποίησης, στα χρόνια που ακολούθησαν τη λήξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου (ΔΔΧ Υπόθεση Δυτικής Σαχάρας).
- Στην πορεία όμως, απέκτησε πολύ ευρύτερη εμβέλεια και εξελίχθηκε σε βασική εθιμική αρχή του Διεθνούς Δικαίου που παράγει αποτελέσματα έναντι όλων (ΔΔΧ Υπόθεση Ανατολικού Τιμούρ).
- Καταλαμβάνει επομένως και τις περιπτώσεις λαών υπό ξένη στρατιωτική κατοχή, όπως και τους λαούς που έχουν ενταχθεί με τη βία σε κάποιο κράτος.
- Η εξωτερική αυτοδιάθεση αναφέρεται στην ανεξαρτησία ενός λαού, ενώ η εσωτερική αυτοδιάθεση στην ελεύθερη και χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις επιλογή του κοινωνικού και πολιτικού συστήματος. Στη νομολογία πάντως του Διεθνούς Δικαστηρίου, η έμφαση είναι συνήθως στην εξωτερική αυτοδιάθεση.
- Προϋποθέτει ωστόσο για την εφαρμογή της την ύπαρξη λαού και όχι απλώς εθνοτικών μειονοτήτων, κάτι που προκαλεί όμως στην πράξη εννοιολογικά προβλήματα (βλέπε για παράδειγμα την απόσχιση του Κοσόβου και την περίπτωση των Νησιών Φώκλαντ στην Αργεντινή).

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

5

- Δεν μπορούν επομένως εθνικές ομάδες και μειονότητες να την επικαλεστούν για την απόσχιση από υφιστάμενο κράτος.
- Τέτοιου είδους αποσχιστικές κινήσεις θεωρούνται παράνομες, καθώς συνιστούν παραβίαση της θεμελιώδους αρχής της εδαφικής ακεραιότητας (Υπόθεση Κριμαίας).
- Στη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου, οι πιο σημαντικές αναφορές σε παραβιάσεις της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών έχουν γίνει σε σχέση με τις υποθέσεις της Παλαιστίνης και της Δυτικής Σαχάρας.
- Στην [ΔΔΧ Israeli Wall Advisory Opinion](#), το Διεθνές Δικαστήριο σημείωσε τα ακόλουθα σε σχέση με την ανέγερση από το Ισραήλ τείχους στα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη: «...*That construction, along with measures taken previously, thus severely impedes the exercise by the Palestinian people of its right to self-determination...*».
- Σημαντικές αναφορές για την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης στην υπόθεση της Παλαιστίνης έγιναν προσφάτως και στην [ΔΔΧ Occupied Palestinian Territory Advisory Opinion](#): «*As a consequence of Israel's policies and practices, which span decades, the Palestinian people has been deprived of its right to self-determination over a long period, and further prolongation of these policies and practices undermines the exercise of this right in the future*».

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

6

- Η σχετική συζήτηση προέκυψε περί τα μέσα του προηγούμενου αιώνα ως συνέπεια του φαινομένου της αποαποικιοποίησης.
- Τα νέα κράτη επιδίωξαν τότε προς όφελος του πληθυσμού τους την κυριαρχία επί των πλουτοπαραγωγικών τους πόρων, η εκμετάλλευση των οποίων είχε παραχωρηθεί βάσει συμβάσεων από τις αποικιακές κυβερνήσεις σε αλλοδαπές ιδιωτικές επιχειρήσεις.
- Προχώρησαν στην κατεύθυνση αυτή σε εθνικοποιήσεις των πλουτοπαραγωγικών τους πόρων, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση τόσο των θιγόμενων ιδιωτικών επιχειρήσεων όσο και των πρώην αποικιακών κρατών.
- Δεδομένης της απουσίας σχετικής ρητής πρόβλεψης στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το ζήτημα εξετάστηκε στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

7

- Ψήφισμα 523 (VI) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών της 12.01.1952:
 - ▣ Αναγνωρίζεται ότι τα αναπτυσσόμενα κράτη μπορούν να αποφασίζουν ελεύθερα για τη χρήση των φυσικών τους πόρων, για να προωθούν την οικονομική τους ανάπτυξη σύμφωνα με το εθνικό τους συμφέρον.
 - ▣ Τυχόν εμπορικές συμφωνίες πρέπει να μην περιέχουν όρους που να παραβιάζουν τον ως άνω ελεύθερο σχεδιασμό της οικονομικής ανάπτυξης ενός κράτους.
- Ψήφισμα 626 (VII) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών της 21.12.1952:
 - ▣ Παροτρύνει τα κράτη μέλη να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς τους πόρους λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη τήρησης της ροής κεφαλαίων σε συνθήκες ασφάλειας και εμπιστοσύνης
 - ▣ Καλούνται τα κράτη μέλη να αποφεύγουν ενέργειες που παρεμποδίζουν οποιοδήποτε άλλο κράτος από την άσκηση της κυριαρχίας του επί των φυσικών του πόρων.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

8

- Ψήφισμα 1803 (XVII) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (Permanent Sovereignty over Natural Resources) της 14.12.1962:
 - ▣ Διακηρύσσεται η μόνιμη κυριαρχία των κρατών και των λαών επί των πλουτοπαραγωγικών τους πόρων, που πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τα εθνικά συμφέροντα του κράτους και με στόχο την οικονομική του ανάπτυξη και την ευημερία των πολιτών του.
 - ▣ Η ανάπτυξη και εκμετάλλευση των εθνικών πλουτοπαραγωγικών πηγών και η εισροή τυχόν απαιτούμενων αλλοδαπών επενδύσεων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες και τους όρους που τα κράτη και οι λαοί τους ελευθέτως θεωρούν ως επιθυμητούς και απαραίτητους στην κατεύθυνση αυτή.
 - ▣ Προβλέπεται η εθνικοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων που αφορούν στην εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών κράτους έναντι καταβολής κατάλληλης αποζημίωσης.
 - ▣ Διαφορές που τυχόν ανακύπτουν σε περίπτωση εθνικοποίησης ιδιωτικών επενδύσεων υπάγονται καταρχήν στα εθνικά ένδικα μέσα.
 - ▣ Η παραβίαση της αρχής της μόνιμης κυριαρχίας των κρατών επί των φυσικών τους πόρων αντίκειται στις αρχές και το πνεύμα του Χάρτη ΗΕ και παρακωλύει την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατών και την εδραίωση της ειρήνης.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

9

- Ψήφισμα 3201 (S-VI) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (Declaration on the Establishment of a New International Economic Order) της 01.05.1974:
 - ▣ *4. The new international economic order should be founded on full respect for the following principles: ... (e) Full permanent sovereignty of every State over its natural resources and all economic activities. In order to safeguard these resources, each State is entitled to exercise effective control over them and their exploitation with means suitable to its own situation, including the right to nationalization or transfer of ownership to its nationals, this right being an expression of the full permanent sovereignty of the State. No State may be subjected to economic, political or any other type of coercion to prevent the free and full exercise of this inalienable right.*
- Ψήφισμα 3281 (XXIX) της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών (Charter of Economic Rights and Duties of States) της 12.12.1974:
 - ▣ Δεδομένης της πλήρους μόνιμης κυριαρχίας κάθε κράτους επί των πλουτοπαραγωγικών πηγών του, μπορεί το κράτος να ελέγχει τις αλλοδαπές επενδύσεις εντός του εδάφους του σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία και τους εθνικούς του σκοπούς.
 - ▣ Δικαιούται επίσης να προχωρεί σε εθνικοποίηση αλλοδαπών επενδύσεων έναντι κατάλληλης αποζημίωσης, σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία. Διαφορές που τυχόν ανακύπτουν υπάγονται καταρχήν στα εσωτερικά ένδικα μέσα.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

10

- Παρά το γεγονός ότι τα Ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης στερούνται εννόμων αποτελεσμάτων, γίνεται ωστόσο αποδεκτό ότι η αρχή της μόνιμης κυριαρχίας των κρατών επί των πλουτοπαραγωγικών πηγών τους έχει εθιμική προέλευση και αντίστοιχη νομική κατοχύρωση (ΔΔΧ Armed Activities on the Territory of the Congo).
- Σε συμβατικό επίπεδο, η αρχή έχει τυποποιηθεί στο άρθρο 18 της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας (ECT) και στο άρθρο 193 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS).
- Υποκείμενα της αρχής είναι όλα τα κράτη αλλά και οι λαοί τους και το πεδίο εφαρμογής της καλύπτει όλους ανεξαιρέτως τους πλουτοπαραγωγικούς φυσικούς πόρους.
- Αμφισβητείται ωστόσο το ακριβές περιεχόμενο της αρχής και η νομική φύση ορισμένων υποχρεώσεων που πηγάζουν από αυτήν, ιδίως όσον αφορά θέματα εθνικοποιήσεων και καταβολής κατάλληλης αποζημίωσης σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στην εθνική νομοθεσία.
- Για τα τελευταία αυτά θέματα είναι σύνηθες να προβλέπεται στις επενδυτικές συμβάσεις ο τρόπος αποζημίωσης σε περίπτωση εθνικοποίησης και να εισάγεται εξαίρεση από την υποχρεωτική εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Οι συμβατικές υποχρεώσεις που τα κράτη αναλαμβάνουν με τον τρόπο αυτόν περιορίζουν επομένως στην πράξη το περιεχόμενο της αρχής.

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

11

- Η κυριαρχία των κρατών μελών όσον αφορά την εκμετάλλευση των φυσικών τους πόρων οριοθετείται επίσης και από τις υποχρεώσεις που τα κράτη υπέχουν στο πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Διαρκής κυριαρχία και απαγόρευση πρόκλησης περιβαλλοντικής βλάβης σε άλλα κράτη:
 - Πρόκειται για κανόνα εθιμικής προέλευσης (ΔΔΧ Pulp Mills on the River Uruguay).
 - Άρθρο 3 Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Σύμβαση του Ρίο-CBD): *States have in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental policies and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction.*
 - Άρθρο 193 Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS): *Τα κράτη έχουν το κυριαρχικό δικαίωμα να εκμεταλλεύονται τους φυσικούς τους πόρους σύμφωνα με την περιβαλλοντική τους πολιτική και την υποχρέωση τους να προστατεύουν και να διατηρούν το θαλάσσιο περιβάλλον.*
 - Εμπεριέχει και την επίσης εθιμική αρχή της προσήκουσας επιμέλειας, η οποία επιβάλλει στα κράτη την υποχρέωση όχι μόνο να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή επιζήμιων αποτελεσμάτων εκτός των συνόρων τους αλλά και να επιδεικνύουν την απαιτούμενη μέριμνα για την εφαρμογή των μέτρων αυτών. Από αυτήν απορρέει και η υποχρέωση του κράτους να προβαίνει σε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, εφόσον προκύπτει κίνδυνος πρόκλησης βλάβης σε άλλα κράτη (ΔΔΧ Pulp Mills on the River Uruguay).

ΕΔΑΦΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΟΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

12

- Διαρκής κυριαρχία και αρχή βιώσιμης ανάπτυξης:
 - ▣ Βιώσιμη θεωρείται η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς ωστόσο να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιηθούν και εκείνες τις ανάγκες τους.
 - ▣ Υποστηρίζεται ότι τείνει να αποκτήσει χαρακτήρα εθιμικού κανόνα, χωρίς ωστόσο να υπάρχει ομοφωνία επί αυτού.
 - ▣ Ανεξαρτήτως όμως αυτού, λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία άλλων ισχυόντων κανόνων στο πλαίσιο της σύγχρονης τάσης να συνεκτιμάται η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.
 - ▣ Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη:
 - *The right to development must be fulfilled so as to equitably meet developmental and environmental needs of present and future generations.*
 - *In order to achieve sustainable development, environmental protection shall constitute an integral part of the development process and cannot be considered in isolation from it.*
 - ▣ ΔΔΧ Gabčíkovo-Nagymaros Project: Αυτή η ανάγκη συμφιλίωσης της οικονομικής ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος εκφράζεται μέσα από την αντίληψη της βιώσιμης ανάπτυξης (σκ. 140).

ΤΡΟΠΟΙ ΚΤΗΣΕΩΣ ΕΔΑΦΟΥΣ

13

- Με κατάκτηση, ως συνέπεια πολεμικής σύρραξης. Είναι παράνομη, ως αντικείμενη στην αναγκαστικού χαρακτήρα απαγόρευση της χρήσεως βίας μεταξύ κρατών.
- Με προσάρτηση εδάφους άλλου κράτους (Υπόθεση Κριμαίας). Δεν αναγνωρίζεται πλέον ως νόμιμο μέσο κτήσεως εδάφους.
- Με απόσχιση από υφιστάμενο κράτος. Κατά κανόνα, θεωρείται παράνομος τρόπος κτήσεως εδάφους (Κατεχόμενη Κύπρος). Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις αποσχίσεων που οδήγησαν στην ανάδυση κρατών που αναγνωρίζονται ευρέως από την παγκόσμια κοινότητα (Κόσοβο, Νότιο Σουδάν).
- Με εκχώρηση στη βάση σχετικής συμφωνίας κρατών (συνήθως συνθήκης ειρήνης μεταξύ πρώην εμπόλεμων κρατών).
- Με κτήση αδέσποτων εδαφών (χωρίς πρακτική σημασία σήμερα).
- Με προσαύξηση συνεπεία μόνιμων γεωφυσικών μεταβολών.
- Άρθρο 27 παρ. 1 Συντάγματος: *«Καμία μεταβολή στα όρια της Επικράτειας δεν μπορεί να γίνει χωρίς νόμο, που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών».*

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

14

- Η αναγνώριση σημαίνει την επίσημη αποδοχή από το κράτος που την παρέχει ότι μία πολιτική οντότητα έχει κρατική υπόσταση και συμμετέχει στην παγκόσμια κοινότητα με όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά του κράτους.
- Η αναγνώριση μπορεί να γίνει με την υπογραφή σύμβασης, συνήθως όμως γίνεται με μονομερή ενέργεια της εκτελεστικής εξουσίας του κράτους που αναγνωρίζει.
- Η αναγνώριση μπορεί να συνάγεται και σιωπηρώς από πράξεις με τις οποίες συνάγεται σαφώς πρόθεση αναγνώρισης.
- Εν τοις πράγμασι αναγνώριση κράτους προκύπτει και από την αποδοχή της συμμετοχής του ως μέλους στα Ηνωμένα Έθνη. Δεν συνεπάγεται ωστόσο η είσοδος ενός κράτους σε έναν Διεθνή Οργανισμό την αυτόματη αναγνώριση του κράτους αυτού από όλα ανεξαιρέτως τα υπόλοιπα κράτη που συμμετέχουν στον οργανισμό.
- Κατά μία άποψη, η αναγνώριση έχει χαρακτήρα συστατικό. Κατά την άποψη αυτή, η ύπαρξη και η νομική προσωπικότητα ενός κράτους εξαρτάται από τη βούληση των κρατών που το αναγνωρίζουν και όχι από την πραγματικότητα της μονομερούς ανακήρυξης μιας πολιτικής οντότητας ως κράτους (Συστατική Θεωρία).
- Δεν υποχρεώνει ωστόσο μια πράξη αναγνώρισης τα υπόλοιπα κράτη να αναγνωρίσουν μια οντότητα ως αυθύπαρκτο κράτος.

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

15

- Κατά άλλη άποψη, η νομική προσωπικότητα μιας οντότητας που συγκεντρώνει τα συστατικά στοιχεία του κράτους υπάρχει ανεξαρτήτως της βούλησης των υπολοίπων κρατών και η αναγνώριση από τα άλλα κράτη επιβεβαιώνει απλά μια υφιστάμενη πραγματικότητα (Διακηρυκτική Θεωρία).
- Υπάρχει ωστόσο υποχρέωση μη αναγνώρισης ως κράτους μιας οντότητας που έχει σχηματιστεί με παράνομη κτήση εδάφους με την απειλή και τη χρήση βίας.
- Το αυτό ισχύει και όταν ο σχηματισμός του νέου κράτους γίνεται κατά παραβίαση της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών.
- Σε κάθε περίπτωση, μόνη η ύπαρξη αποτελεσματικού ελέγχου μιας οντότητας επί του εδάφους είναι ανεπαρκές στοιχείο για την αναγνώριση ως κράτους.
- Η αναγνώριση επομένως μιας οντότητας που θεωρείται παράνομη κατά τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου μπορεί να στοιχειοθετήσει την ευθύνη κατά το Διεθνές Δίκαιο του κράτους που προχωρεί στην πράξη αναγνώρισης.
- Η ύπαρξη κράτους συνεπάγεται την νομική προσωπικότητα αυτού, που του επιτρέπει να είναι φορέας αξιώσεων αλλά και υποχρεώσεων.
- Η νομική προσωπικότητα των λεγόμενων «αποτυχημένων κρατών».

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

16

- Διαδοχή των κρατών σημαίνει την υποκατάσταση ενός κράτους από ένα άλλο ως προς την ευθύνη για τις διεθνείς σχέσεις κάποιου εδάφους.
- Διαδοχή των κρατών παρουσιάζεται επομένως όταν υπάρχει υποκατάσταση κάποιου κράτους από ένα άλλο ως προς την κυριαρχία πάνω σε ένα συγκεκριμένο έδαφος σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.
- Δεν εμπίπτει καταρχήν στην έννοια αυτή η επαναστατική μεταβολή στην κυβέρνηση ενός κράτους, εκτός αν αυτή συνεπάγεται αλλαγές τέτοιας έκτασης και φύσεως που είναι πρακτικώς αδύνατον να συμβιβαστούν με τις προϋφιστάμενες υποχρεώσεις του κράτους.
- Διαδοχή κρατών μπορεί να επέλθει:
 - Συνεπεία κατατμήσεως ενός υφιστάμενου κράτους σε περισσότερα.
 - Συνεπεία συνενώσεως περισσότερων κρατών σε ένα ενιαίο κράτος.
 - Συνεπεία αποσχίσεως εδάφους υφιστάμενου κράτους και είτε προσαρτήσεως αυτού από ένα άλλο κράτος είτε ανακηρύξεως αυτού ως καινούριου κράτους.
 - Συνεπεία αποαποικιοποίησης και εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών.

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

17

□ Διαδοχή ως προς τις συνθήκες:

- Δεν θίγονται σε καμία περίπτωση οι εδαφικές συνθήκες, οι οποίες ρυθμίζουν σχέσεις μεταξύ κρατών που αφορούν στα σύνορα και τα συνοριακά καθεστώτα.
- Διμερείς Συνθήκες: Εξακολουθούν να ισχύουν μόνο αν τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν ρητώς, εκτός και αν η συμπεριφορά τους είναι τέτοια που αποδεικνύει ότι θα μπορούσαν να είχαν συμφωνήσει ρητώς για τη συνέχιση της ισχύος τους.
- Πολυμερείς Συνθήκες: Η συνέχιση της ισχύος τους για τα κράτη που προκύπτουν εξαρτάται κυρίως από τη βούληση των κρατών αυτών.

□ Διαδοχή ως προς τους Διεθνείς Οργανισμούς:

- Το θέμα εξαρτάται πρωτίστως από τις προβλέψεις της ιδρυτικής συνθήκης του εκάστοτε οργανισμού.
- Δεν υπάρχει συνήθως αυτόματη υποκατάσταση, αλλά πρέπει να ακολουθηθεί η συνήθης πορεία ένταξης ενός νέου κράτους στον οργανισμό.

□ Διαδοχή ως προς τα κεκτημένα ιδιωτών:

- Ισχύει καταρχήν η αρχή του σεβασμού των κεκτημένων αυτών.

□ Διαδοχή ως προς την ευθύνη του κράτους κατά το Διεθνές Δίκαιο:

- Δεν υπάρχει υποκατάσταση του νέου κράτους ως προς το θέμα της ευθύνης.

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

18

□ ΔΔΔΔ The Mavrommatis Palestine Concessions:

- Η υπόθεση αφορούσε συμβάσεις παραχώρησης για έργα παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και πόσιμου νερού στην Παλαιστίνη, την εποχή που η περιοχή βρισκόταν υπό την οθωμανική κυριαρχία.
- Η κατασκευή των έργων αυτών είχε ανατεθεί από την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε πρόσωπο με ελληνική υπηκοότητα.
- Μεσολάβησε όμως ο Α Παγκόσμιος Πόλεμος χωρίς να έχουν προλάβει να ολοκληρωθούν τα έργα.
- Όταν η περιοχή έπαυσε να βρίσκεται υπό οθωμανική κυριαρχία, η Μεγάλη Βρετανία που κατέλαβε την Παλαιστίνη ανέθεσε την κατασκευή των ίδιων έργων σε άλλον ιδιώτη.
- Η Ελλάδα προσέφυγε στο ΔΔΔΔ ασκώντας διπλωματική προστασία υπέρ του υπηκόου της και ζήτησε να τηρηθούν από τη Μεγάλη Βρετανία τα όσα είχαν ήδη συμφωνηθεί με την Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Η Ελλάδα στηρίχθηκε σε σχετική πρόβλεψη της Συνθήκης της Λωζάνης, που όριζε διαδοχή στις υποχρεώσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στα εδάφη που της αφαιρέθηκαν μετά τον πόλεμο.
- Το ΔΔΔ δέχθηκε ότι οι υποχρεώσεις που είχε αναλάβει η Οθωμανική Αυτοκρατορία έναντι του αρχικού παραχωρησιούχου συνέχιζαν να ισχύουν και έναντι της Μεγάλης Βρετανίας.